

Blijf wakker met mij

Over geraakt blijven door een verwonde wereld

Inleiding - Wanneer de wereld slaapt

“Wanneer de wereld slaapt komen de monsters tevoorschijn. Wijzelf hebben er al een boel. Op de eerste plaats de onverschilligheid.” (blz. 225)

“Als één lichaam zouden we in staat moeten zijn ons te verenigen, elkaar terug te vinden en samen weerstand te bieden aan een wereldorde die zo’n diepgaand onrecht mogelijk maakt.” (blz. 29)

~ (Albanese, F.) beeld malak-mattar.com

1. LIJDEN DAT WAKKER SCHUDT

Christus Patiens

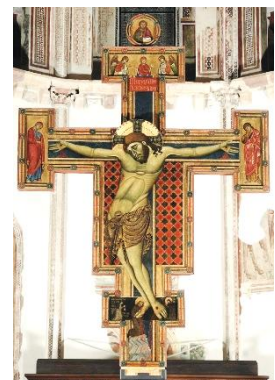
De blik van Franciscus en Clara van Assisi is steeds gericht op de arme, nederige en lijdende Christus.

“Sindsdien droeg Franciscus een wonde in zijn hart; zijn ziel kwijnende weg in een allesverterend medelijden wanneer hij dacht aan het lijden van de Heer. En zijn hele leven door heeft hij verder de wondtekenen van Jezus, zijn Heer, diep gegrift in zijn hart gedragen. Stralend is dit later aan het licht getreden, toen diezelfde wondtekenen op wonderbare wijze in zijn lichaam verschenen en hij als het ware opnieuw, maar nu in zichtbare vorm, ermee getekend werd – wat op de meest onweerlegbare wijze is bewezen.” (*De drie gezellen*, blz. 36 | Kruis San Damiano)

“Maar jij, arme maagd, omhels Christus, de arme. Zie Hem, die voor jou verachtelijk geworden is en volg Hem. (...)”

Hij, de mooiste onder alle mensen is voor jou heil de armzaligste onder de mannen geworden, veracht, geslagen en over zijn hele lichaam veelvuldig gegeseld, stervend onder de benauwenissen aan het kruis.” (*Geschriften Clara*, blz. 74 | Crucifix Santa Chiara)

God ontmoeten in de lijdende

In de ontmoeting met de lijdende van zijn tijd, komt Franciscus van Assisi tot een radicale ommekeer in zijn leven. Hij laat zich door het lijden van de ander wakker schudden en

ontdekt de vreugde van het pure, onbedekte mens-zijn zoals God het heeft bedoeld.

“Toen ik nog in zonden leefde, vond ik het bitter om melaatsen te zien. En de Heer zelf heeft mij tussen hen ingebracht en ik heb hun barmhartigheid bewezen. En toen ik bij hen wegging, was wat ik bitter vond voor mij omgeslagen in zoetheid naar lichaam en ziel; en daarna heb ik er een korte tijd bij stil gestaan en heb ik de wereld verlaten.” (*Geschriften Franciscus*, blz. 102|Beeld Rik van Schil o.f.m.)

II. God vinden in de wonde

Wonden als toegangspoort

Het lijden, elk lijden, is een deur, een toegangspoort waarlangs we God echt kunnen ontmoeten. In de wonden van de wereld is God aanwezig als de meevoelende en meelijdende God.

“Voor mij is er geen andere weg, geen andere deur naar Hem, dan die deur die geopend wordt door een gewonde hand en een doorstoken hart. Ik kan niet ‘Mijn Heer! Mijn God!’ roepen als ik niet de wond zie die tot in zijn hart raakt. (...) Mijn God is een gewonde God. (...) Mijn geloof kan de last van de twijfel alleen afleggen, kan alleen de innerlijke zekerheid en rust van een thuis

ervaren als het de steile ‘weg van het kruis’ bewandelt, als het zich door de smalle deur van Christus’ wonden op God richt, als het door de deur der armen, de deur van de gewonden gaat.” (HALIK, T., *Raak de wonden aan*, blz. 13-14. | Beeld Rik van Schil o.f.m.)

²⁴Een van de twaalf, Tomas (dat betekent ‘tweeling’), was er niet bij toen Jezus kwam. ²⁵Toen de andere leerlingen hem vertelden: ‘Wij hebben de Heer gezien!’ zei hij: ‘Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.’ ²⁶Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar en Tomas was er nu ook bij. Terwijl de deuren gesloten waren, kwam Jezus in hun midden staan. ‘Ik wens jullie vrede!’ zei hij, ²⁷en daarna richtte hij zich tot Tomas: ‘Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.’ ²⁸Tomas antwoordde: ‘Mijn Heer, mijn God!’ ²⁹Jezus zei tegen hem: ‘Omdat je me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.’” (NBV Joh20, 24-29)

Niet alleen op het kruis maar ook in zijn menswording kwam God de mens zonder terughoudendheid tegemoet.

“Nu dus zo’n goede Heer in de maagdelijke schoot kwam en veracht, behoeftig en arm in de wereld wilde verschijnen, opdat de mensen, die straatarm en behoeftig waren en gebukt gingen onder een nijpende behoefte aan hemels voedsel, in Hem rijk zouden worden.” (Freeman, G.P., *Geschriften Clara*, blz. 68)

Aanwezig in de afgrond

De vijf wonden van Christus zijn ook de wonden van onze tijd. Ze raken aan de duisternis en staan symbool voor de kreet van verlatenheid die ook vandaag onophoudelijk klinkt.

“Waarom moet ik mijn toekomst verliezen? Dat wat ik zou kunnen worden? De kinderen die ik nooit zal baren. De trouwjurk die mijn vader niet zal maken. Ik zal sterven als maagd. Ik wil niet dat dit mijn laatste gedachte is. Ik zou aan God moeten denken. (...) Weet er wel iemand dat ik hier ben, wat er gebeurt en dat er zo’n plek is als Auschwitz?” (EGER, E. E., *De keuze*, blz. 84)

“Hier blijven, de mensen bijstaan die bang, angstig, gewond of ziek zijn, bidden om vrede, getuigen van ons geloof en van onze naastenliefde, wie verantwoordelijkheid draagt aansporen de oorlog te beëindigen: dat is onze eerste plicht. Wie zal ons horen? Soms heb ik het gevoel dat ik roep in de woestijn. Toch blijf ik bidden dat onze stem de harten bereikt van mannen en vrouwen van goede wil. Ik weet dat zij bestaan in elk land ter wereld: in Israël en Palestina, in Engeland, in de Verenigde Staten. Overal in dit tranendal.” (ROMANELLI, G., *Licht in het puin*, blz. 110)

“Als katholiek priester ben ik ervan overtuigd dat onze Heer Jezus Christus werkelijk aanwezig is in de eucharistie, in de geconsacreerde hostie tijdens de mis. Dit diepe mysterie is de voornaamste reden – zij het niet de enige – waarom ik geloof dat wij in Gaza moeten blijven. Elke dag vernieuwen wij tijdens de mis de aanwezigheid van Christus, midden in deze afgrond. En het is dit ‘kleine, grote’ licht dat wij mogen laten schijnen.” (ROMANELLI, blz. 34)

Vertrouwvol waken

In Jezus kwam God ons tegemoet door af te dalen in de diepste duisternis van het menselijk lijden. Net zo is het Jezus die zijn leerlingen – en dus ook ons – vroeg om met Hem wakker te blijven op het moment dat hij doodsangsten uitstond. Terwijl Jezus al biddend en smekend zijn toevlucht zoekt tot God, sluiten de leerlingen zich af voor Jezus’ lijden. Ze zitten zelf in het duister.

³²Ze kwamen bij een plek die Getsemane heette, en hij zei tegen zijn leerlingen: ‘Blijven jullie hier zitten, terwijl ik ga bidden.’ ³³Hij nam Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee. Hij voelde zich onrustig en angstig worden ³⁴en zei tegen hen: ‘Ik voel me dodelijk

bedroefd; blijf hier waken.’ ³⁵Hij liep nog een stukje verder, liet zich toen op de grond vallen en bad dat dit uur zo mogelijk aan hem voorbij mocht gaan. ³⁶Hij zei: ‘Abba, Vader, voor u is alles mogelijk, neem deze beker van mij weg. Maar laat niet gebeuren wat ik wil, maar

wat u wilt.’ ³⁷Hij liep terug en zag dat zijn leerlingen lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus: ‘Simon, slaap je? Kon je niet één uur waken?’ ³⁸Blijf wakker en bid dat jullie niet in beproeving komen; de geest is wel gewillig, maar het lichaam is zwak.’ ³⁹Weer ging hij weg om te bidden, met dezelfde woorden als daarvoor. ⁴⁰Toen hij weer terugkwam, lagen ze opnieuw te slapen, want hun ogen vielen steeds dicht, en ze wisten niet wat ze hem moesten antwoorden. ⁴¹Toen hij voor de derde maal terugkwam, zei hij tegen hen: ‘Liggen jullie daar nog steeds te slapen en te rusten? Het is zover: het ogenblik is gekomen waarop de Mensenzoon wordt uitgeleverd aan de zondaars. ⁴²Sta op, laten we gaan; kijk, hij die me uitlevert, is al vlakbij.’ (NBV

Mc14,32-42|The sleeping disciples, Henry Ossawa Tanner)

Oog in oog met de duisternis van deze tijd kunnen we vaak niet veel meer dan onophoudelijk te bidden en ons zo naar het Licht te richten. In onze machteloosheid kunnen we niets anders dan al onze angsten, verlangens en intenties aan Hem toe te vertrouwen.

“Ik bid om vergeving van de zonden van hen die zullen sterven, die misschien op dit eigenste ogenblik sterven terwijl een nieuwe explosie losbarst. Ik bid voor mensen die ik niet ken, maar die God wél kent tot in hun diepste wezen, en die Hij liefheeft. Elke dag bid ik voor hen allen: vrienden, burens, onbekenden... Menselijke zusters en broeders. En ik doe dit opdat iedere mens in zijn waardigheid zou worden erkend. Ik geloof dat er in Gaza weinig plaatsen zijn zoals deze kerk, midden in het puin en de oorlog. Daarom is zij zo kostbaar. Wij zijn dat kleine kaarsje met een flakkerende vlam in een helse storm. Dat is de betekenis van mijn aanwezigheid hier, midden in deze oceaan van geweld. Dat is de reden waarom ik ervoor kies te blijven.” (ROMANELLI, blz. 198)

De armoede was voor Franciscus en Clara van Assisi een oefenschool van het uithouden in de leegte en zich telkens opnieuw aan Gods voorzienigheid toe te vertrouwen.

“Plaats je geest in de spiegel van de eeuwigheid, plaats je ziel in de afstraling van de heerlijkheid, plaats je hart in het evenbeeld van Gods wezen en vorm jezelf door beschouwing geheel om in het beeld van zijn godheid. ”

(Geschriften Clara, blz. 79|Beeld Inwezig.be)

“Eschatologie betekent ook het uithouden in de pijn van het nog niet zien, het einde van het aardse leven onder ogen durven zien en in geloof wachten op Gods belofte. Dit uitzien en wachten is geen kwestie van willen, maar een diepgaande ervaring van de leegte van de armoede. Je kunt van elk perspectief beroofd worden, zodat je niets meer ziet. Dit zou wel eens het erfdeel van de hoogste armoede kunnen zijn: niets meer zien en toch vertrouwen. In de kracht van de hoop durven wachten op het onverwachte.” (van den Goorbergh, E., *Mystiek in het alledaagse*, blz. 229)

III. Als één lichaam

Spiegel van behoeftigheid

Wie zich door de wonde van de ander laat raken, krijgt tegelijk ook een spiegel voorgehouden waarin ook de eigen kwetsbaarheid en afhankelijkheid zichtbaar wordt.

“En de één mag de ander gerust zijn nood kenbaar maken, opdat die zoekt wat hij nodig heeft en hem zo dient. En laat ieder zijn broeder liefhebben en voeden, zoals een moeder haar kind liefheeft en voedt; daartoe zal God hem de genade geven.” (Geschriften Franciscus, blz. 53)

“Wat betreft de zieke zusters is de abdis verplicht om zelf en door andere zusters zorgvuldig na te gaan wat hun ziekte vereist, zowel aan goede raad als aan voedsel en het andere nodige. En volgens de plaatselijke mogelijkheden voorziet zij hierin liefdevol en barmhartig. Want allen zijn verplicht voor

hun zieke zusters te zorgen en hen te dienen zoals zij zelf gediend willen worden als zij door een ziekte geveld zijn.” (Geschriften Clara, blz. 166)

Naar de ander toegaan, naar God toegaan

Met een God die niet ophoudt de mens nabij te komen in het bijzonder in zijn lijden, worden ook wij als mens, als christen in het bijzonder, onophoudelijk opgeroepen om de ander nabij te zijn in gebed en gedachten, of in woord en daad.

« Naar de ander toegaan en naar God toegaan,
 is één en hetzelfde,
 ik kan me er niet van ontdoen.
 Er is dezelfde belangeloosheid voor nodig.”

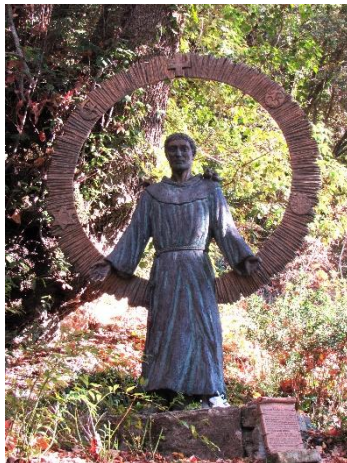
(CHERGE, C., *L'échelle mystique du dialogue*, p. 37|
 Beeld *Inwezig.be*)

“Zie, dagelijks vernedert Hij zich zoals Hij ooit van de koningstroon in de schoot van de Maagd is gekomen. Dagelijks komt Hij zelf tot ons en wordt zichtbaar als een nederige. Dagelijks daalt hij af uit de schoot van de Vader op het altaar in de handen van de priester. En zoals Hij zich ooit aan de heilige apostelen heeft laten zien in een echt lichaam, zo laat Hij zich ook nu aan ons zien in heilig brood. En zoals zij met de blik van hun lichamelijke slechts zijn lichaam zagen en toch geloofden dat hij God is, omdat zij met geestelijke ogen schouwden, zo ook moeten wij, die met lichamelijke ogen brood en wijn zien, toch vast zien en vast geloven dat zijn allerheiligste lichaam en bloed levend en echt is. Op deze wijze (doorheen de eucharistie) is de Heer altijd bij zijn gelovigen, zoals Hij zelf zegt: Zie, ik ben bij jullie tot aan de voleinding van de wereld.” (*Geschriften Franciscus*, blz. 110-112)

“De Heer onze God is de enige Heer. U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. En uw naaste als uzelf. Een ander gebod groter dan deze twee is er niet.” (NBV Mc12, 28-34)

Welke ander?

In de encycliciek *Fratelli Tutti* nodigt Paus Franciscus ons uit tot een open broederlijkheid die niemand uitsluit. We worden uitgenodigd te leven vanuit het besef dat ons doen en laten, ons geven en ontvangen rechtstreeks verbonden zijn met de ander, de schepping en met God.

“Gelukkig de dienaar die zijn broeder evenveel liefheeft en respecteert, wanneer deze ver weg is, als wanneer hij bij hem is, en die niets achter zijn rug zegt, wat hij niet met liefde in diens bijzijn kan zeggen.” (*Geschriften Franciscus*, blz. 121)

“Als we dit papier nog wat dieper bekijken, kunnen we de zon erin zien. Zonder zon kunnen bomen niet groeien. In feite kan niets groeien zonder de zon. Ook de zon is dus in het papier aanwezig. Het papier en de zon inter-zijn. Als we verder kijken kunnen we de houthakker zien die de boom gekapt heeft en hem naar de papiermolen gebracht heeft waar hij tot papier verwerkt wordt. En we zien het koren. We zien dat de houthakker niet zonder zijn dagelijks brood kan; daarom is ook de tarwe waar zijn brood van gemaakt is in dit papier aanwezig. En ook de vader en moeder van de houthakker. Als we op deze manier naar een stuk papier kijken zien we dat het zonder dit alles niet zou kunnen bestaan. Als we nog verder kijken kunnen we ook onszelf in dit papier zien. Dit is niet moeilijk te begrijpen, want als we naar een stuk papier kijken maakt het deel uit van jouw waarnemingen. Jouw geest is erin aanwezig en de mijne ook. We kunnen dus zeggen dat alles hier in dit papier te vinden is. Er valt niets aan te wijzen dat er niet in zit: tijd, ruimte, de aarde, de regen, de minderalen uit de grond, de zonneschijn, de wolken, de rivier, warmte. Alles co-existeert met dit papier. Zijn is inter-zijn. Het is niet mogelijk om enkel te zijn, we kunnen alleen inter-zijn met al het andere. Dit papier kan alleen bestaan omdat al het andere bestaat.” (KHAN, T.N., *Iedere stap is vrede*, blz. 97)

Een lied van verbondenheid

“Het lied welt spontaan op uit onze nacht en onze armoede, als het enige antwoord op wat hier gebeurt. Maar wat drijft ons ertoe in een dergelijke situatie God te loven door al die broeders en zusters in de kosmos? In onze ontredde dingheid gelden geen theorieën meer; het heeft geen nut zich daarachter te verschuilen.

Het enige wat ons gebleven is – en in onze ogen een onschatbare waarde heeft – is een gebaar van erkenning en vriendschap van de kant van een kameraad. Zo’n gebaar van de kant van iemand die net als jij ondergaat in het lijden en de doodsangst, is een lichtstraal die op wonderbaarlijke wijze opflitst in de dichte duisternis van je ellende. Het geeft je weer een gezicht, je wordt erdoor herschapen. We weten ineens weer dat we mensen zijn.

En zo’n gebaar van opbeuring en vriendschap dat hij voor jou heeft, kan jij ook weer maken voor een ander – en daarmee tegenover die wereld van bruut geweld een daad stellen van vrijheid en liefde die ervan getuigt dat er nog een andere werkelijkheid bestaat. De mens die een handlanger werd van ‘de moordenaar vanaf den beginne’ is erin geslaagd een wereld te scheppen zonder God. Maar niet helemaal. In die duistere wereld werpt de goddelijke liefde nog steeds haar stralen. De ‘broederlijke’ mens getuigt nog altijd van de Vader. Wie hem ziet, ziet ook de Vader.” (LECLERC, E., *Symbolen van Godservaring*, blz. 188-189)

Tot slot – Wonden als eretekens

Het verhaal van de stigmata van Franciscus laat zien dat wonden eretekens kunnen worden. Juist in onze wonden is God te vinden, juist daar kunnen we ons wezen, ons zijn en ons leven laten raken door God zelf. Het zijn openingen waarlangs God zelf ons leven binnenwandelt. Hij keert zich naar ons als we gewond zijn om in Hem een nieuw perspectief te vinden.

“Vertrouw je wonde toe aan de zorg van een leraar. Vliegen verzamelen zich op iedere wond. Ze bedekken hem, die vliegen van je zelfbeschermende gedachten, je liefde voor wat je denkt te bezitten. Laat een leraar de vliegen weggagen en een pleister op de wond plakken. Draai je hoofd niet weg. Blijf naar de omzwachtelde plek kijken. Dat is waar het licht bij je binnenkomt. En geloof geen moment dat je jezelf geneest.” (Coleman Barks, *The Essential Rumi*, p. 142|Masnavi1, 313)

Bibliografie

ALBANESE, F., *Wanneer de wereld slaapt. Verhalen, woorden en wonden uit Palestina*, Amsterdam, 2025.

BARKS, C., *The Essential Rumi*, San Francisco, 1995.

DE CHERGÉ, C., *L'autre que nous attendons. Homélie de Père Christian de Chergé (1970-1996)* (Cahiers de Tibhirine), Montjoyer, 2006.

EGER, E. E., *De keuze. Leven in vrijheid*, Amsterdam, 2018.

FREEMAN, G.P. (red.), *Clara van Assisi. Geschriften en oudste bronnen*, Nijmegen, 2015.

FREEMAN, G.P. (red.), *Franciscus van Assisi. De geschriften*, Haarlem, 2006.

LECLERC, E., *Symbolen van Godservaring*, Haarlem, 1974.

LOUF, A., *Mijn liefde is u genoeg*, Tielt, 1984.

ROMANELLI, G., *Licht in het puin. Het aangrijpende getuigenis van de pastoor van Gaza*, Edegem, 2026.

SALENSON, C., *L'échelle mystique du dialogue de Christian de Chergé. Tibhirine 1996-2016*, Montrouge Cedex, 2016.

SIER, A.A.C. (vert.), *Franciscus van Assisi. Verhaal van de drie gezellen*, Haarlem, 1977.

THICH NHAT HAHN, *Iedere stap is vrede*, Utrecht, 1995.

VAN DEN GOORBERGH, E., *Clara van Assisi. Mystiek in het alledaagse*, Nijmegen, 2010.

Contact

Website TAU | Franciscaanleven.be

Email | babsmertens@gmail.com